

rı bir-bir əsli-nəsli ilə tanıyıb tanıdan Mustafa Abdulla müəllimdə ilişir. Əslində, çasmır, lap dəqiq deyir ki, Abdulla müəllim kimin oğludur. Elə burdanca yeni bir hekayənin əsası qoyulur hekayədə...

"Mustafa kişi gələn qonaqların əlini bir-bir tutub məharətini göstərməyə tələsdi: - Xoş gəlmisiz! Həə! Ayə, sən tat Ehmədin gədəsi deyilsənmi?.. A bala, sən donuzçu Kərəmin oğlu deyilsənmi?... A qızım, sən Tamaşa arvadınımı qızısan?.. Bax, beləcənə, Mustafa kişi hər bir qonağı tanıdıqca ev adamlarından gülüş qopdu. Sanki Mustafa kişini alqışladılar. Qonşu kənddən gələn qonaqlar isə bu işə mat qaldılar. Qonaqların arasında məktəb direktoru Abdulla müəllim də vardı. Növbə çatdı Abdulla müəllimə. Mustafa kişinin əlini sıxıb heç nə demədən eləcənə gözlədi. Mustafa kişi qonağın üzünə baxıb əminliklə dilləndi: - Dərdin alım, sən doxdur Bayramın oğlusanmı? Əslində bu, sual deyildi, ona görə də cavab gözləmədən sözünə davam elədi: - Ömrügödəknən salam-əleykim olub". Adamlar çaş-baş qalır, Abdulla müəllim Bayram doktorun yox, Əvəzin oğlu hesab edirdi axı. Şahsuvar müəllim gülür və deyir: "Ay Mustafa kişi, deyəsən, qocalırsan ha! Bu Abdulla müəllimdi, özü də doktor Bayramın yox, rəhmətlik Əvəz dayının oğludur".

Həmin gün Mustafa kişini od götürür, nə yedi-yini, nə dediyini bilmir. Az qala Abdullaya yalvarır ki, Əvəzin yox, doktor Bayramın oğlu olduğunu boynuna alsın... Amma heç kim ona əhəmiyyət vermir və kişi bu hadisədən, bu sarsıntıdan sonra ölüm yatağına düşür...

İkinci hekayə isə Tüköz, Bayram doktor və Əvəz üçbucağı fonunda nəql edilir. Məlum olur ki, Mustafa kişi yanılmayıb, Abdulla həqiqətən də Əvəzin deyil, Bayram doktorun oğluymuş... Bunu Abdulla da başa düşür, fəqət bir adam bu yanlışlığa düzəliş vermək, əslində isə Mustafa kişinin həqiqətinə inanmaq istəmir. Beləcə günlərin birində Mustafa kişi dünyadan köçür. Onu yad edənlər isə onu sağlığında iflic həddinə çatdıran həmin cümləni təkrar-təkrar təkrarlayırdılar: "Həə! Mustafa kişi də belə getdi! Rəhmətliyin ağı zayıllamışdı axır vaxtlar! Ey gidi dünya! Hamı da bir nəfər kimi bu sözü təsdiq etdi: - Həə, yaman zayıllamışdı.."

Mahmudun bu mətni daha çox novella xüsusiyyətlərini özündə əks etdirir. Hekayə janrının bir növü olan novella spesifikasi (gözlənilməz sonluq, hadisələrin və süjetin dinamikasındakı dönmə, müəyyən nöqtədə qırılıb yeni başlanğıcla davam etmə və s. bu kimi kəskin dəyişmə məqamları) daha çox hiss olundu bu hekayədə. Mahmud kəndi yaxşı bilir, kənd adamının manera və jestlərini, dilini, ədalarını təbii şəkildə canlandırır. "Ayə, a Səməd! A bala, yeri dayın oğraşı çağır, gəlib toğluları doğazlasın! Daha mənim əvvəlki heyim yoxdu. Səməd vurnuxmağında idi. Tut ağacının haçasından bir çatı sıyırıb tələsik tövləyə girdi, bir az sonra buruntaq verdiyi buzovu sürüyə-sürüyə çölə çıxardı. Çatını buzovun belinə atıb yenidən tövləyə girdi. Şişək bir toğlunun dal ayaqlarından yapışıb həyətə sürütlədi".

Məişət fonunda təsvir olunan hadisələrin mahiyyəti daha çox psixoloji problemlərin qabardılması ilə bağlıdır. Klassik hekayə təhkiyəsi, obrazların sosial statusda tanış boyalarla rəsmi və hardasa elə C.Məmmədquluzadə ilə başlayan məlum hekayə intonasiyasının tanış çalarları diqqətimizi cəlb etdi. Mahmudun təhkiyə və təsvir dilində ciddi qüsurlara rast gəlmədim. Sadəcə, "bir gilə papiros" ("Papiros qutusundan bir gilə papiros çıxarıb taxardı müştüyünə") olmaz yəqin. Bəlkə də "tütün" daha uyğun gələn ifadə olardı. "Mıxça" ifadəsini də "dirək" əvəzinə işlədib ("Tövləyə girib qapının dalına mıxca dirəmişdi ki, girən olmasın."). Səhv etmərsə, "mıxca" daha kiçik ağac parçasıdır və divara vurulur, asılqan kimi istifadə olunur. Paltarı, papağı mıxçadan asmaq anlamında... Qapının dalına dirənəcək ağac parçası isə böyük olur, "paya" sözü ilə ifadə olunsaydı, daha dəqiq, yerində işlənmiş anlayış olardı. Ümumilikdə isə bu hekayə Mahmudun nəsr sahəsində böyük uğurlar qazanacağından xəbər verir...

6 fevral 2017